

Izveštaj Generalnog sekretara o Misiji privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu

I. Uvod i prioriteti Misije

1. Podnošenje ovog izveštaja vrši se u skladu s Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti (1999), na osnovu koje je Savet uspostavio Misiju privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK) i kojom se od Generalnog sekretara zahteva da u redovnim intervalima podnosi izveštaje o sprovođenju mandata. Izveštajem su obuhvaćene aktivnosti UNMIK-a, i sa njima povezana dešavanja, od 16. marta do 15. septembra 2021.
2. Prioriteti Misije ostaju unapređivanje bezbednosti, stabilnosti i poštovanja ljudskih prava na Kosovu i u regionu. U daljem ostvarivanju svojih ciljeva, UNMIK nastavlja svoje konstruktivno angažovanje sa Prištinom i Beogradom, sa svim zajednicama na Kosovu, i sa regionalnim i međunarodnim akterima. Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) i vojne snage na Kosovu (KFOR) nastavljaju da obavljaju svoje uloge u okviru Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti (1999). Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEKS) i dalje je prisutna na Kosovu, u skladu sa saopštenjem predsednika Saveta bezbednosti od 26. novembra 2008. (S/PRST/2008/44) i izveštajem Generalnog sekretara od 24. novembra 2008 (S/2008/692). Agencije, fondovi i programi Ujedinjenih nacija blisko saraduju sa Misijom.

II. Ključna politička i bezbednosna dešavanja

3. Nakon parlamentarnih izbora na Kosovu, održanih 14. februara, na kojima je Pokret za samoopredeljenje (Vetevendosje) obezbedio parlamentarnu većinu, među glavnim političkim dešavanjima bili su formiranje nove vlade i nastavak dijaloga Beograda i Prištine kojim posreduje Evropska unija. Parlament je izabrao lidera Vetevendosja, Aljbina Kurtija, za premijera Kosova 22. marta, a Vjosu Osmani (Inicijativa "Guxo") za predsednicu Kosova 4. aprila, koja je tako postala druga žena na Kosovu koja je izabrana na ovu funkciju. Uz i dalje jako prisutnu pandemiju kovida-19 na Kosovu, nova vlada je za prioritet odredila oporavak od zdravstvenih, socijalnih i ekonomskih posledica pandemije. Iako je nova vlada uvažila pozive međunarodnih aktera da dijalog uz posredovanje Evropske unije bude prioritet, dva sastanka na visokom nivou održana pod okriljem Evropske unije pokazala su još veće razlike između strana.
4. Vladu na čelu sa Vetevendosjem, čije su formiranje podržale sve poslaničke grupe nevećinskih zajednica u Skupštini Kosova, uz izuzetak Srpske liste, čine premijer, troje zamenika premijera, od kojih su dve žene, i kabinet od 15 ministarstava, od kojih su pet pod vođstvom žena. Uprkos početnoj kontroverzi, koju je izazvala Srpska lista insistiranjem na više od jednog ministarskog portfelja i upućivanjem predmeta Ustavnom sudu na razmatranje 29. marta, sastav vlade pokazuje veću zastupljenost ostalih nevećinskih zajednica. Po prvi put se predstavnik bošnjačke zajednice našao na mestu

zamenika premijera, pored tri ministarstva na čijem se čelu nalaze predstavnici iz Srpske liste i iz zajednica kosovskih Egipćana i Turaka. Do kraja ovog izveštajnog perioda, Ustavni sud nije doneo odluku o pitanju koje je uputila Srpska lista, a Beograd je imao primedbu na smanjenu zastupljenost ove stranke u vladi u odnosu na prethodne parlamentarne sazive.

5. Poslaničke grupe Demokratske partije Kosova, Alijanse za budućnost Kosova i Srpske liste bojkotovale su, 4. aprila, izbor predsednice Osmani, koja je dobila ukupno 71 glas za, uz 11 uzdržanih. Potreban kvorum od 80 poslanika (od ukupnog broja od 120) postignut je tek nakon što su tri poslanika iz opozicionih stranaka pojedinačno odstupili od stavova svojih poslaničkih grupa i učestvovali na zasedanju zajedno sa Vetevendosjem i Inicijativom Guxo, Demokratskim savezom Kosova i multietničkom poslaničkom grupom drugih nevećinskih zajednica.
6. Dana 17. maja, Premijer Kurti predstavio je Skupštini program svoje vlade, po kojem je upravljanje pandemijom kovida-19 glavni prioritet, nakon čega sledi bavljenje društveno-ekonomskim pitanjima, posebno pitanjem nezaposlenosti, i reforma pravosuđa. Pored planova za dostizanje imunizacije stanovništva od 60 odsto do kraja 2021, programom je predviđeno i osnivanje fonda za pospešivanje stranih investicija, kao i nova procedura provere podobnosti sudija i tužilaca. U prvih 100 dana svog rada, nova vlada je preduzela korake za rešavanje pitanja nepropisnog obavljanja javnih dužnosti, što je dovelo do raspuštanja od strane Skupštine Kosova upravnih odbora nekoliko javnih preduzeća, među kojima su Radio-televizija Kosova i druge javne institucije. Ova otpuštanja izazvala su kritike opozicionih partija, koje ih smatraju politički motivisanim. U pogledu odnosa sa Beogradom, nova kosovska vlada obećala je da će “uložiti sav trud da postigne uzajamno priznanje” i osigura načelo “reciprociteta”, i iznela nameru da pokrene postupak protiv Srbije pred Međunarodnim sudom pravde za navodne zločine počinjene na Kosovu, uključujući i tužbu za genocid.
7. U periodu obuhvaćenom ovim izveštajem viđeni su i pojačani naponi Prištine u smeru većeg angažovanja na međunarodnoj sceni i multilateralnim forumima. Vlada Kosova je, 21. maja, podržala “Sporazum o slobodi kretanja građana i trećih strana”, kojim se obezbeđuje bezvizni režim putovanja između Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Severne Makedonije i Srbije. Ovaj “sporazum”, za koji je potrebno usvajanje u Skupštini Kosova, jedan je od rezultata regionalnog sastanka ministara unutrašnjih poslova i bezbednosti održanog u Skoplju, u Severnoj Makedoniji, 16. oktobra 2020, u okviru Berlinskog procesa. Kosovska vlada je međutim nastavila da se protivi inicijativi “Mini šengen”, koju su u oktobru 2019. pokrenuli lideri Albanije, Severne Makedonije i Srbije, a koja je na njihovom sastanku u Skoplju, 29. jula, preimenovana u inicijativu “Otvoreni Balkan”, u cilju stvaranja slobodne ekonomske zone i jedinstvenog tržišta rada do 2023. godine. Priština smatra da ova inicijativa ne daje Kosovu ravnopravan status i da narušava sporazum o zajedničkom regionalnom tržištu (CRM), kojeg su potpisali svi lideri u regionu, uključujući Kosovo, na samitu Berlinskog procesa u Sofiji 2020, a čiji je cilj postizanje slobodnog kretanja ljudi, robe, usluga i kapitala u regionu prema standardima Evropske unije.

8. Po stupanju na dužnost, vlada je započela i pripreme za nastavak dijaloga sa Beogradom uz posredovanje Evropske unije. U pokušaju da postigne konsenzus o stavu Prištine u dijalogu, Premijer Kurti je, u maju, održao konsultativne sastanke sa liderima opozicionih partija, Alijanse za budućnost Kosova i Demokratskog saveza Kosova. Obe ove partije izrazile su svoju podršku pregovorima, pod uslovom da teritorija, ustavni poredak i unitarni karakter Kosova budu očuvani. Demokratska partija Kosova nije učestvovala na ovim konsultativnim sastancima, ali je izrazila svoju podršku nastavku dijaloga. Srpska lista je sa svoje strane izrazila zabrinutost da nova prištinska vlast nije spremna da prihvati prethodne sporazume postignute u okviru dijaloga uz posredovanje Evropske unije.
9. Dana 15. juna, nakon konsultacija sa političkim partijama, Predsednica Osmani je najavila održavanje opštinskih izbora za 17. oktobar 2021. Ovoj najavi prethodilo je otpuštanje predsednika Izborne komisije zbog “neregularnosti” tokom prevremenih parlamentarnih izbora 14. februara, potez koji je izazvao kritike opozicionih partija i organizacija civilnog društva u Prištini.
10. Tokom ovog izveštajnog perioda bilo je pojačanih tenzija i znatnog broja prijavljenih incidenata, posebno nad zajednicom kosovskih Srba i srpskim pravoslavnim verskim i kulturnim objektima. Nakon brojnih navoda o uznemiravanju, zastrašivanju i krađi, Srpkinja, koja se vratila u Đakovicu 9. juna, stavljena je pod zaštitu kosovske policije. Dana 9. avgusta, prijavljen je napad na jednog kosovskog Srbina od strane tri nepoznate osobe u opštini Novo Brdo. Ostali prijavljeni slučajevi vezani su za fizički napad jedne grupe albanskih mladića na srpskog dečaka u selu Gojbulja, opština Vučitrn, 1. jula, i napad kosovskih Albanaca na jednog Srbina u Gračanici, 13. aprila. Takođe, tokom ovog izveštajnog perioda prijavljeno je ukupno 15 incidenata kojim su pogođeni srpski verski i kulturni objekti, a koji uključuju krađu, oštećenje imovine i grafite mržnje. Dana 21. jula, Osnovni sud u Prištini proglasio je jednog crnogorskog državljanina krivim za “podsticanje na razdor i netrpeljivost” time što je navodno uzvikivao srpske nacionalističke slogane za vreme srpskog pravoslavnog skupa na Kosovu, 28. juna, povodom obeležavanja Vidovdana. Ovom licu izrečena je zabrana ulaska na Kosovo u trajanju od pet godina i kazna od šest meseci zatvora ili novčana kazna. Njegovo hapšenje izazvalo je proteste u Podgorici u Crnoj Gori i osudu od strane Kancelarije Vlade Srbije za Kosovo i Metohiju.
11. Dana 17. jula, Ministarstvo unutrašnjih poslova je saopštilo da je 11 građana Kosova (6 muškaraca, 1 žena i 4 dece) vraćeno iz Sirijske Arapske Republike na Kosovo. Specijalno odeljenje Osnovnog suda u Prištini odredilo je meru pritvora za šestoricu muškaraca i kućni pritvor za ženu povratnicu zbog sumnje na “organizovanje i učestvovanje u terorističkoj grupi”. Ministarstvo je takođe saopštilo da su svi povratnici dobili odgovarajuću medicinsku pomoć.

12. Od 29. avgusta do 3. septembra, u poseti UNMIK-u bio je Miroslav Jenča, pomoćnik generalnog sekretara za Evropu, Centralnu Aziju i Ameriku u Odeljenju za politička pitanja i izgradnju mira i mirovne operacije. Tokom posete sastao se sa vladinim zvaničnicima, opštinskim liderima, međunarodnim akterima i predstavnicima sektora civilnog društva u Prištini, Mitrovici i Beogradu, i tom prilikom izrazio solidarnost i podršku Ujedinjenih nacija u naporima za prevazilaženje pandemije kovida-19, jačanje ljudskih prava i vladavine prava, i promovisanje izgradnje poverenja i pomirenja između zajednica.

III. Uticaj koronavirusa (COVID-19) i odgovor na pandemiju

13. Kosovo je tokom čitavog ovog izveštajnog perioda i dalje bilo pod uticajem pandemije kovida-19. Najjači talas novog zaražavanja zabeležen je u avgustu, kad je broj umrlih dostizao i 36 slučajeva dnevno, novoobolelih je bilo više od 2.500, a broj aktivnih slučajeva premašivao je 27.000. Do kraja perioda razmotrenog u ovom izveštaju, na Kosovu je od početka pandemije registrovano preko 163.000 slučajeva kovida-19 i 2.940 smrtnih slučajeva.

14. Proces vakcinacije na Kosovu počeo je 29. marta, a prva isporuka vakcina dopremljena je posredstvom mehanizma Naprednog tržišta u Globalnom pristupu vakcinama protiv kovida-19 (COVAX). Sa 201.420 vakcina dobijenih preko COVAX-a, zajedno sa bilateralnim donacijama od drugih partnera, kao i kupovinom 1,2 miliona doza vakcina, vlada nastoji da ostvari svoj cilj od 60 odsto vakcinisanih do kraja godine. Do 12. septembra, 676.755 osoba na Kosovu primilo je najmanje jednu dozu vakcine, a 357.197 je u potpunosti vakcinisano. Osnovani su mobilni timovi da obezbede pristup vakcinama za nevećinske zajednice i one koji ne mogu lako da otputuju do centara za vakcinaciju. Pored toga, građani Kosova, uglavnom iz srpske zajednice, nastavili su da se vakcinišu na određenim lokacijama u Srbiji.

15. U cilju sprečavanja rasta zaražavanja kovidom-19, vlada je u aprilu najavila novi set protivpandemijskih mera i izdvojila 6 miliona evra za podršku privrednom oporavku. U julu, Skupština Kosova usvojila je povećanje budžeta Kosova za 2021, radi finansiranja novog paketa mera za socioekonomski oporavak u vrednosti od 420 miliona evra za dodatno ublažavanje uticaja pandemije. Mere protiv kovida-19 bile su ublažene krajem juna, jer je stopa zaraze bila opala, ali su ponovo uvedene krajem avgusta zbog ponovnog povećanog zaražavanja.

16. UNMIK i agencije, fondovi i programi Ujedinjenih nacija nastavili su sa radom tokom čitavog ovog izveštajnog perioda. Pored prethodno preduzetih opsežnih mera, UNMIK je početkom avgusta sproveo kampanju za vakcinaciju osoblja Ujedinjenih nacija i njihovih izdržavanih članova porodica. U vreme završetka ovog izveštajnog perioda, među osobljem Ujedinjenih nacija i njihovim izdržavanim članovima porodica na Kosovu potvrđen je jedan aktivan slučaj kovida-19, što ukupno čini 202 slučaja od početka pandemije.

17. U tesnoj koordinaciji sa timom Ujedinjenih nacija na Kosovu, UNMIK je nastavio da pruža podršku javnim zdravstvenim ustanovama i zajednicama na Kosovu u aktivnostima odgovora na pandemiju. Ujedinjene nacije na Kosovu podržale su inicijative za podsticanje na pridržavanje smernica o vakcinaciji, između ostalog i kroz partnerstvo u komunikaciji i informisanju javnosti između Dečijeg fonda Ujedinjenih nacija i Agencije Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj. UNMIK je u vezi sa kovidom-19 kosovskim opštinama pružio humanitarnu pomoć i medicinsku opremu za ispunjavanje potreba osoba u osetljivom položaju, uključujući one koje su preživele rodno zasnovano nasilje. Uz doprinos Evropske unije, Kancelarija Visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) i Međunarodna organizacija za migracije (IOM) obezbedili su pristup informacijama o pandemiji, pravnoj pomoći, obrazovanju i uslugama psihosocijalnog savetovanja za azilante i migrante. Takođe, preko projekta humanitarne pomoći kojeg finansira EU, UNDP je obezbeđivanjem mesečnih vaučera za hranu i higijenske i druge neophodne artikle ojačao centre za socijalni rad u pružanju podrške za 7.700 ugroženih porodica koje žive u ekstremnom siromaštvu.
18. Kapaciteti za testiranje na kovid-19 na Kosovu desetostruko su ojačani od početka krize, direktnim doprinosima Ujedinjenih nacija u vidu najpotrebnije opreme, materijala za testiranje i dijagnostičkih usluga na daljinu i mobilnih timova. Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) nastavila je da snabdeva Ministarstvo zdravlja medicinskom opremom i lekovima neophodnim u borbi protiv kovida-19, i podržala je projektovanje i izgradnju centralizovanog skladišta za vakcine. Svetska zdravstvena organizacija nastavila je da podržava Ministarstvo zdravlja i druge javne zdravstvene ustanove kroz obuku za otkrivanje kovida-19, sprečavanje i kontrolu zaraze i traženje kontakata zaraženih.

IV. Sever Kosova

19. U pokušaju da reši pitanje neplaćanja utrošene električne energije na severu Kosova, Skupština Kosova je, 6. maja, naložila Kosovskom operatoru prenosnog i tržišnog sistema električne energije (KOSTT) da preuzme odgovornost za troškove koji nastanu u narednih šest meseci, a da vlada uključi četiri opštine na severu Kosova u kosovski sistem naplate tokom tog istog perioda. KOSTT je postao član Evropske mreže operatora prenosnih sistema električne energije 2020, i tako preuzeo odgovornost za prenosni sistem na severu Kosova od Elektromreže Srbije. Sporazum o energetici iz 2013, postignut uz posredovanje Evropske unije, predviđa osnivanje nove elektroenergetske kompanije unutar kosovskog pravnog okvira, koja bi bila zadužena za naplatu računa u četiri severne opštine.
20. Tokom ovog izveštajnog perioda, zabeleženo je niz incidenata na severu Kosova. Dana 1. juna, grupa od 30 do 40 mladih ljudi, proslavljajući kraj školske godine, došla je do glavnog mosta na reci Ibar u nameri da pređe iz Severne u Južnu Mitrovicu i pritom uzvikivala "Kosovo je srce Srbije". Kosovska policija je reagovala i rasterala grupu. Dana 19. juna, kosovske vlasti su, kako se navodi, vratile autobus sa srpskim hodočasnici

koji je išao do Južne Mitrovice. Eparhija raško-prizrenska Srpske Pravoslavne Crkve osudila je ovaj incident. U nekoliko navrata kosovske vlasti odbile su da odobre posete direktora Kancelarije Vlade Srbije za Kosovo i Metohiju, tvrdeći da se koriste u svrhe jačanja “ilegalnih” struktura koje podržava Beograd. Beograd je izrazio proteste zbog ovih ograničenja i optužio Prištinu da krši dogovore o tim posetama koji su postignuti pod okriljem Evropske unije.

21. Dana 24. avgusta, Apelacioni sud potvrdio je presudu Osnovnog suda u Prištini iz decembra 2019, kojom je Ivan Todosijević, poslanik Skupštine Kosova iz redova Srpske liste i bivši ministar lokalne uprave, osuđen na dve godine zatvora zbog “podsticanja nacionalne, rasne, verske ili etničke mržnje, razdora ili netrpeljivosti” na osnovu njegovog navodnog poricanja masakra u selu Račak 1999. Srpska lista i Beograd su osudili ovu odluku, naglasivši da su u sastavu žalbenog veća bile samo albanske sudije, što je u suprotnosti sa prvim sporazumom postignutim uz posredovanje Evropske unije o načelima normalizacije odnosa, od 19. aprila 2013, po kome je Apelacioni sud dužan da oformi veća u kojima su srpske sudije u većini za sve predmete u opštinama sa većinski srpskim stanovništvom. I pored primedbi portparola Evropske službe za spoljne poslove da odluka nije u skladu sa sporazumom, kosovsko Ministarstvo pravde je to opovrgnulo, uz insistiranje da nije bilo prekršaja. Ova odluka po žalbi dovela je do privremenog bojkota srpskih sudija u Osnovnom sudu u Mitrovici i poziva Srpske liste i srpskih opštinskih lidera na bojkot opštinskih izbora zakazanih za 17. oktobar. Dana 6. jula, u Specijalnom odeljenju Osnovnog suda u Prištini, počelo je glavno suđenje u predmetu ubistva srpskog političara Olivera Ivanovića, koje se dogodilo u januaru 2018. u Severnoj Mitrovici. U toku postupka, šestoro optuženih se izjasnilo da nisu krivi po navodima optužnice za teško ubistvo i učestvovanje u organizovanoj kriminalnoj grupi.

V. Normalizacija odnosa između Beograda i Prištine

22. Nakon formiranja nove vlade na Kosovu, visoki predstavnik Evropske unije za spoljne poslove i bezbednosnu politiku i potpredsednik Evropske komisije, Žozep Borelj, i specijalni predstavnik Evropske unije za dijalog Beograda i Prištine i druga regionalna pitanja Zapadnog Balkana, Miroslav Lajčak, izrazili su spremnost Evropske unije da zajedno sa Beogradom i Prištinom radi na “uspešnom okončanju” procesa dijaloga. Osim toga, Francuska, Nemačka i Sjedinjene Američke države, između ostalih, iskazale su svoju podršku brzom ponovnom angažovanju strana u dijalogu.
23. Dana 15. juna, posle devetomesečnog prekida u razgovorima na visokom nivou, Premijer Kosova Aljbin Kurti i Predsednik Srbije Aleksandar Vučić sastali su se u Briselu pod pokroviteljstvom g. Borelja i g. Lajčaka. U saopštenju nakon održanog sastanka, Premijer Kurti je izjavio da je izneo nekoliko predloga koje je Beograd uglavnom odbacio. Predlozi su bili transformisanje Sporazuma o slobodnoj trgovini u centralnoj Evropi u “Sporazum o slobodnoj trgovini u jugoistočnoj Evropi”, gde bi Kosovo imalo ravnopravan status; potpisivanje zajedničke obaveze o “nenapadanju”; “međusobno priznanje” i “bilateralni reciprocitet”, uključujući i u pogledu pitanja manjina, uz osnivanje Nacionalnog saveta kosovskih Srba, slično Nacionalnom savetu Albanaca u

Srbiji; kao i smena predsednika Komisije Vlade Srbije za nestala lica zbog njegove povezanosti sa Kosovom tokom sukoba. Predsednik Vučić je izjavio da su intervencije Prištine tokom sastanka bile pokušaj da se “okonča dijalog” i da nikakav napredak nije postignut ni po jednom pitanju, izuzev dogovora da se ponovo sastanu.

24. Na drugom sastanku u Briselu, 19. jula, na temelju svojih prethodnih predloga, Priština je predstavila deklaraciju o miru u šest tačaka kojom se obe strane pozivaju da se uzdrže od pretnji ili upotrebe sile jednih protiv drugih; da “strogo poštuju međusobne granice”; obezbede reciprocitet u zaštiti i promovisanju manjinskih prava; traže mirna rešenja sporova; i da se međusobno podržavaju u procesima evropskih integracija. Priština je još naglasila potrebu da se u deklaraciji navede “suočavanje s prošlošću” kao neophodan uslov za dijalog. S druge strane, Predsednik Vučić je predloge Prištine nazvao “iracionalnim” i da im je cilj da dijalog učine “besmislenim”. Tehnički razgovori u Briselu 7. i 8. septembra nisu proizveli značajan napredak, iako su se strane navodno dogovorile o nekim koracima napred u vezi sa pitanjem nestalih lica, kao i da se ponovo sastanu u oktobru. Tokom ovih razgovora saopšteno je da je Priština pokrenula pitanja koja se odnose na slobodu kretanja, sprovođenje sporazuma o energetici i sistemu naplate računa za električnu energiju u većinski srpskim opštinama na severu Kosova, i pitanje nestalih lica. Upozoreno je i na moguć izostanak produženja privremenog sporazuma o registarskim tablicama nakon što bude istekao 15. septembra, i da će se umesto toga tražiti uvođenje “reciprociteta”. Beograd je nastavio da ukazuje na potrebu da Priština ispuni svoju obaveznu iz “Prvog sporazuma o načelima normalizacije odnosa” iz 2013, i uspostavi Zajednicu/Asocijaciju većinski srpskih opština na Kosovu. Opisujući ishod sastanka, g. Lajčak je izjavio da su stajališta dveju strana “o određenom broju pitanja i dalje veoma udaljena.”

25. Dana 23. juna, u skladu sa obavezama o “ekonomskoj normalizaciji” dogovorenim u Vašingtonu 4. septembra 2020, Vlada Sjedinjenih Država predstavila je Beogradu i Prištini izveštaj o proceni korišćenja vodenih resursa jezera Gazivode na severu Kosova za potrebe proizvodnje energije. U izveštaju su iznete određene preporuke o efikasnosti u korišćenju vodenih resursa, uključujući i kroz tehničke sporazume o koordinaciji između Beograda i Prištine.

VI. Povratak, pomirenje, kulturno nasleđe i odnosi između zajednica

26. UNHCR je evidentirao 261 dobrovoljni povratak pripadnika nevećinskih zajednica koji su bili raseljeni na Kosovu i van Kosova. Među povratnicima su 127 žena i 134 muškarca (212 Srba, 28 Roma, 10 Aškalija, 7 Egipćana i 4 Albanca). Ovim je ukupan broj raseljenih lica iz nevećinskih zajednica koji su na Kosovu našli trajno rešenje od 2000. godine porastao na 28.957 lica, od toga 14.218 žena i 14.739 muškaraca (12.518 Srba, 7.723 Egipćanina i Aškalija, 4.028 Roma, 1.878 Bošnjaka, 1.464 Goranca, 1.302 Albanca, 21 Crnogorac, 19 Turaka i 4 Hrvata). Preostalo je 15.728 raseljenih lica na Kosovu (7.242 žene i 8.486 muškaraca), kao i 69.627 lica u regionu Zapadnog Balkana s

potrebama povezanim s raseljenošću, od približno 200.000 raseljenih lica s Kosova koja žive u regionu, većina njih u Srbiji.

27. Po povratku prve Srпкиnje u Đakovicu od 1999, jedno od mesta sa najvećim brojem civilnih žrtava tokom sukoba 1998-1999, mnogo toga je preduzeto protiv nje, uključujući i peticiju protiv njenog povratka i za njeno iseljenje, koja je kružila u toj opštini i koju je potpisalo 12 nevladinih organizacija. U julu su Specijalni predstavnik Generalnog sekretara i drugi međunarodni akteri na Kosovu podsetili na važnost zaštite prava svih povratnika i pozvali kosovske institucije da u saradnji sa sektorom civilnog društva i lokalnim zajednicama obezbede povoljno okruženje za sve povratnike. UNMIK je u vezi s ovim predmetom ukazao na relevantne Specijalne procedure Saveta za ljudska prava. Na preliminarnom ročištu održanom 9. avgusta, Osnovni sud u Đakovici odbio je zahtev Opštine za iseljenje povratnice iz njenog stana. Očekuju se nova sudska ročišta.
28. Tokom ovog izveštajnog perioda, opštinski organi u Klini organizovali su niz sastanaka sa pripadnicima zajednica kosovskih Albanaca, Srba i Egipćana u Velikom Kruševu, u nameri da poboljšaju odnose između povratnika i prihvatnih zajednica. Sastanci su bili organizovani uz podršku UNHCR-a, a prisustvovali su im predstavnici UNMIK-a, KFOR-a i OEBS-a. Dana 23. marta, UNMIK i UNHCR, u koordinaciji sa Ministarstvom za zajednice i povratak i Ministarstvom za lokalnu upravu organizovali su onlajn radionicu uz učešće opštinskih i drugih lokalnih zvaničnika koji su pozvali na pojačanu saradnju institucija na lokalnom i centralnom nivou radi rešavanja problema sa kojima se raseljena lica suočavaju.
29. U okviru “Skopskog procesa”, regionalne inicijative koju organizuju UNHCR i OEBS u cilju promovisanja trajnih rešenja za raseljene sa Kosova, tehnička radna grupa, sastavljena od predstavnika iz Beograda, Podgorice, Prištine i Skoplja, održala je virtuelni sastanak u julu. Tom prilikom razmotren je napredak u sprovođenju programa za trajna rešenja i dogovorena je izrada zajedničkog akcionog plana i održavanje sledećeg sastanka u oktobru 2021.
30. UNHCR je nastavio da pruža podršku zajednicama kosovskih Roma, Aškalija i Egipćana u dobijanju ličnih isprava i rešavanju pitanja građanskog statusa kako bi im se omogućio pristup javnim službama. Pravna pomoć je pružena za 63 osobe (36 žena i 27 muškaraca) u postupku njihovog upisa u matične knjige, a za 55 osoba (7 žena i 48 muškaraca) obezbeđen je pristup obrazovanju, socijalnoj pomoći, imovini i penzijskim pravima. UNHCR je obezbedio i psihosocijalnu podršku za 18 lica iz ovih zajednica koja su preživela rodno zasnovano nasilje (16 žena i 2 muškarca).
31. Nije bilo novih doprinosa tokom ovog izveštajnog perioda za fond Ujedinjenih nacija namenjen podršci zajednicama kosovskih Aškalija, Egipćana i Roma koje su pogođene trovanjem olovom na Kosovu, usled čega je fond ostao bez mogućnosti da ispuni njihove potrebe.

32. Mešovite migracije na Kosovu i dalje traju. Evidentirano je ukupno 729 novih pridošlica, od kojih je njih 313 zatražilo azil. Oko 200 do 300 migranata ostalo je neregistrovano i van prijemnih centara, bez pristupa resursima vlade. U pritvorskom centru u Vranom Dolu nalazi se 45 migranata, od kojih je većina lošeg zdravstvenog stanja. Svi azilanti i izbeglice uključeni su u nacionalni plan vakcinacije protiv kovida-19, a UNHCR je obezbedio da dobiju besplatnu pravnu pomoć, psihosocijalnu podršku i usluge usmenog prevođenja. Početkom septembra, kosovski organi su takođe obezbedili privremeno sklonište za oko 1.000 evakuisanih Avganistanaca, shodno sporazumima između kosovskih vlasti, Sjedinjenih Američkih Država i NATO-a.
33. Dana 21. maja, Predsednik, Premijer i Predsednik Skupštine Kosova uputili su zajednički dopis Organizaciji Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO), u kojem Kosovo izražava svoju posvećenost zaštiti kulturnog nasleđa i zahteva da se manastir Visoki Dečani, Pečka Patrijaršija, manastir Gračanica i crkva Bogorodice Ljeviške izuzmu sa Liste ugroženog svetskog nasleđa. Takođe se traži da se Kosovo imenuje kao jedina strana odgovorna za ove objekte i izražava se interesovanje Kosova za članstvo u Unesku. Predstavnici Srpske Pravoslavne Crkve na Kosovu optužili su kosovske vlasti da nastoje da Kosovo postane “etnički čisto Albanska teritorija” i pozvali na zaštitu srpskog nasleđa od “neodgovornog ponašanja kosovskih institucija”. Ovaj dopis usledio je nakon što je 8. aprila “Europa Nostra”, nevladina organizacija sa sedištem u Hagu i posvećena kulturnom i prirodnom nasleđu, najavila da će manastir Visoki Dečani staviti na listu sedam najugroženijih objekata kulturnog nasleđa u Evropi. Ovo saopštenje izazvalo je reakcije vlasti i opozicije na Kosovu koji tvrde da Manastir ne ispunjava kriterijume da bude uvršten u tu grupu. Na zasedanju održanom od 16. do 31. jula 2021, Komitet Uneska za kulturno nasleđe odlučio je da sva četiri gore navedena objekta ostanu na Listi ugroženog svetskog nasleđa. Uprkos pozivima Srpske Pravoslavne Crkve i međunarodnih aktera da se sprovede odluka Ustavnog suda Kosova od 19. maja 2016, kojom se potvrđuju vlasnička prava manastira Visoki Dečani na 24 hektara okolnog zemljišta, do napretka nije došlo.
34. Osim toga, služenje prve liturgije, 10. juna, u nezavršenom Hramu Hrista Spasa u Prištini, koji je predmet imovinskog spora između Univerziteta u Prištini i Srpske Pravoslavne Crkve, izazvalo je proteste Univerziteta u Prištini i albanskih studenata, a na zgradi crkve sprejom su ispisani grafiti mržnje.

VII. Vladavina prava i ljudska prava

35. Tokom ovog izveštajnog perioda, u skladu sa prioritetima vlade da se bori protiv korupcije i ojača pravosuđe, Ministarstvo pravde počelo je da radi na inspekciji rada kosovskog pravosudnog sistema i na izradi zakona o konfiskaciji nezakonito stečene imovine. Vlada je takođe usvojila strategiju i akcioni plan za jačanje vladavine prava za period 2021-2026.
36. Kosovske institucije su pojačale borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, što je rezultiralo većim brojem hapšenja i optužnica. Od marta do maja, nekoliko opsežnih

operacija urodilo je hapšenjem više od 30 osumnjičenih za krijumčarenje migranata, narkotika, ilegalnu trgovinu oružjem i prevaru. U aprilu i junu, kosovska policija je uhapsila 33 zaposlenih u Ministarstvu poljoprivrede i srodnim agencijama zbog, kako se navodi, zloupotrebe poljoprivrednih subvencija. U junu, predsednik Nezavisne komisije za medije i još jedan zvaničnik uhapšeni su zbog sumnje na podmićivanje. Objavljivanje informacija u julu kojima se aludira na navodnu zloupotrebu zvaničnog položaja, trgovinu uticajem i tešku povredu službene dužnosti dovelo je do ostavke jednog istaknutog sudije i jednog člana Sudskog saveta Kosova, i do otpuštanja direktora Finansijske obaveštajne jedinice.

37. Dana 14. juna, gradonačelnik Istoka osuđen je na godinu dana zatvora zbog dodeljivanja tendera kompaniji čiji je vlasnik član njegove porodice, a gradonačelnik Klokota optužen je za krivično delo u vezi sa izborima u julu. Osim toga, podignute su dve odvojene optužnice protiv gradonačelnika Mališeva zbog zloupotrebe službenog položaja, prevare i pranja novca. Dana 7. jula, Specijalno tužilaštvo Kosova podiglo je optužnicu protiv bivšeg ministra za evropske integracije i još četiri zvaničnika zbog zloupotrebe službenog položaja u vezi sa ugovorom sa inostranom konsultativnom firmom. Dana 12. avgusta, Apelacioni sud je potvrdio optužnicu protiv bivšeg sekretara Ministarstva infrastrukture i još trojice zvaničnika zbog zloupotrebe službenog položaja, pranja novca i trgovine uticajem.
38. Kosovski sudovi doneli su presude i u dva slučaja ratnih zločina i s njima povezanim predmetima. Dana 23. marta, Specijalno odeljenje Osnovnog suda u Prištini proglasilo je dva bivša pripadnika srpskih snaga policije krivim za ratne zločine počinjene nad civilnim stanovništvom 1999. u selu Donje Nerodimlje, opština Uroševac, i osudilo ih na kaznu zatvora, jednog na 14 godina i šest meseci, a drugog na sedam godina. Pored toga, jedan kosovski Albanac uhapšen je u Peći, 30. marta, i određen mu je pretpretresni pritvor na osnovu sumnje da je počinio ratne zločine nad civilnim stanovništvom u martu 1999, u selu Izbica, opština Srbica. U junu, nakon izmena i dopuna Zakona o krivičnom postupku, kosovski sudovi su se proglasili nadležnim za suđenje u odsustvu u krivičnim postupcima koji se tiču navoda o povredama međunarodnog humanitarnog i krivičnog prava.
39. Vlada je dovršila dva različita okvira za praćenje sprovođenja Zakona o zaštiti od diskriminacije i sprovođenja svih preporuka Institucije ombudsmana Kosova za unapređivanje ljudskih prava. Uprkos određenom napretku, preporuke Ombudsmana su većinom ostale nesprovedene.
40. UNMIK je pokrenuo pilot inicijativu za praćenje podsticanja na mržnju i govora mržnje na društvenim i onlajn medijima u skladu sa Strategijom i Akcionim planom Ujedinjenih nacija o govoru mržnje i Akcionim planom iz Rabata o zabrani zagovaranja nacionalne, rasne i verske mržnje koje predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje.
41. UNMIK je nastavio da podržava napore na razjašnjenju sudbine 1.630 lica (1.367 muškaraca i 263 žene) nestalih u događajima na Kosovu 1998-1999. Dana 16. aprila, UNMIK je učestvovao na sastanku prištinsko-beogradske Radne grupe za lica koja se

vode kao nestala u vezi sa događajima na Kosovu, kojem su prisustvovali i predstavnici albanskih i srpskih porodica nestalih. U maju su završene ekshumacije posmrtnih ostataka iz masovne grobnice u Kiževku, u Srbiji, i započeta je identifikacija analizom DNK.

42. Dana 18. avgusta, vlada je održala prvi sastanak radne grupe zadužene za izradu strategije za tranzicionu pravdu, u kojoj učestvuju i predstavnici kosovskih institucija i organizacija civilnog društva. Od ove strategije se očekuje da odražava iskustva, potrebe i prava svih žrtava, i muškaraca i žena. UNMIK je nastavio da se zalaže za pristup zasnovan na pravima žrtve i za uključenje svih zajednica u procese tranzicione pravde.
43. Krajem juna, nakon obimnih konsultacija koje je vodila Kancelarija Ujedinjenih nacija za narkotike i kriminal, uz podršku UNMIK-a i u partnerstvu sa međuvladinom organizacijom "Regionalna antikorupcijska inicijativa", kosovske vlasti su podržale regionalni plan za borbu protiv korupcije i nezakonitog finansiranja. Namera je da se naponi u borbi protiv korupcije i nezakonitog finansiranja usklade sa relevantnim okvirima Ujedinjenih nacija i Evropske unije.

VIII. Žene i mir i bezbednost

44. Od svog osnivanja u februaru 2018, komisija kosovske vlade zadužena za verifikaciju i priznavanje statusa preživelih žrtava seksualnog nasilja u sukobima primila je 1.528 zahteva. Do sada je status preživele žrtve potvrđen za 987 osoba (949 žena i 38 muškaraca), dok je 222 zahteva odbijeno (189 žena i 33 muškarca). Dana 5. jula, Specijalno odeljenje Osnovnog suda u Prištini donelo je prelomnu odluku proglašivši bivšeg pripadnika rezervnih snaga srpske policije krivim za ratne zločine, uključujući silovanje, nad civilnim stanovništvom u maju 1999. godine u opštini Vučitrn. Optuženi je osuđen na zatvorsku kaznu od deset godina, što predstavlja prvu takvu presudu za seksualno nasilje u sukobima koju su lokalni kosovski sudovi do sada doneli. UNMIK je za oko 180 žrtava seksualnog nasilja povezanih sa sukobima obezbedio stručnu obuku, psihosocijalno savetovanje, pravnu pomoć i zdravstvenu negu, a pripremio je i video materijal kako bi pomogao borbu protiv stigmatizacije preživelih žrtava.
45. Ubistvo mlade žene u Uroševcu, krajem avgusta, za koje se navodi da ga je počinio njen partner, izazvalo je protest javnosti i niz protestnih marševa grupa civilnog društva širom Kosova. Iako je Policija Kosova kasnije uhapsila počinioca i navodnog saučesnika, učesnici protesta su kritikovali pravosudni sistem Kosova zbog toga što je dozvolio da glavnoosumnjčeni ostane na slobodi uprkos ranijim optužnicama, uključujući i slučaj pokušaja ubistva iz 2013. za koji mu još uvek nije suđeno. Dana 24. avgusta, Grupa za bezbednost i rodna pitanja koju čini više aktera, međunarodni predstavnici, predstavnici vlade i civilnog društva, uputila je poziv nadležnim institucijama da preduzmu konkretne mere u cilju zaštite žrtava i sprečavanja nasilja nad ženama i devojčicama, i da krivično gone i osude počinioca. Kosovske institucije nastavile su da preduzimaju korake u cilju sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama, uključujući kroz rad Koordinatora za borbu protiv nasilja u porodici i Međuministarske radne grupe protiv nasilja u porodici. Započet je takođe rad na izradi akcionog plana i strategije za zaštitu od nasilja u porodici,

i na reviziji i izmenama i dopunama zakona o besplatnoj pravnoj pomoći i zaštiti od nasilja u porodici.

46. Dana 23. juna, UNMIK i Tim Ujedinjenih nacija na Kosovu organizovali su Globalni otvoreni dan o ženama, miru i bezbednosti na Kosovu, koji je obezbedio platformu za žene i muškarce iz različitih delova društva da diskutuju o nesrazmernom uticaju pandemije na zdravlje, obrazovanje, zapošljavanje, sigurnost i socijalnu zaštitu žena. Učesnici su naglasili važnost obezbeđivanja suštinskog učešća žena i njihovog liderstva u svim procesima donošenja odluka povezanim sa kovidom-19.
47. Predsedavajuća Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju i ministarka spoljnih poslova Švedske, An Linde, i pomoćnica generalnog sekretara i zamenica izvršne direktorke entiteta UN Žene, Asa Regner, posetile su Kosovo 7. i 8. jula i tom prilikom razgovarale o mogućnostima za unapređenje agende Žene, mir i bezbednost na Kosovu sa višim zvaničnicima vlade, organizacijama za zaštitu prava žena i međunarodnim akterima.

IX. Izgradnja poverenja, partnerstvo i saradnja

48. UNMIK je nastavio blisku saradnju sa timom Ujedinjenih nacija na Kosovu i lokalnim i međunarodnim partnerima na rešavanju problema uticaja pandemije kovida-19 na zajednice, i na jačanju napora za izgradnju poverenja širom Kosova.
49. Misija je nastavila da podržava integraciju pravosuđa i sprovođenje pravde na Kosovu, pomažući da se smanji broj zaostalih sudskih predmeta obezbeđivanjem prevodilaca i pravnih saradnika, opreme i druge pomoći Osnovnom sudu u Mitrovici. UNMIK je, u saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj, podržao osnivanje potpuno opremljene kancelarije za prevodioce u Osnovnom sudu u Prištini, kao i obuku četiri sudska prevodioca. Uz podršku UNMIK-a i Euleksa, u kazneno-popravnom centru za žene i maloletna lica u Lipljanu pokrenuta je pekara na industrijskom nivou koja će služiti kao centar za strukovno osposobljavanje zatvorenica i maloletnika, kako bi se olakšala njihova reintegracija u zajednice.
50. Centar za pravnu pomoć, koji uz podršku UNMIK-a radi u okviru Kosovskog pravnog instituta, obezbedio je besplatnu pravnu pomoć za 572 osobe (205 žena i 367 muškaraca) o pitanjima koja se odnose na imovinska prava, prava radnika i penzionera, i nasilje u porodici. U okviru projekta kojeg finansira UNMIK, lokalna nevladina organizacija "Inicijativa za pravdu i jednakost" održala je 21. juna virtuelnu regionalnu konferenciju kako bi predstavila izveštaj o pristupu žena na zapadnom Balkanu finansijskim resursima i imovini. U izveštaju se kao ključni izazov prepoznaje nedostatak primene zakonodavstva i usklađivanja sudske prakse.
51. Dana 20. maja, UNMIK je u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije predstavio štampano izdanje novog albansko-srpskog i srpsko-albanskog rečnika, koji je

okupio jezičke eksperte iz Prištine, Mitrovice i Beograda po prvi put posle više od 30 godina. Sa 40.000 reči, to je jedan od najobimnijih rečnika ove vrste. U julu, nakon nekoliko godina zalaganja i podrške od strane Ujedinjenih nacija, OEBS-a i drugih međunarodnih i lokalnih partnera, Univerzitet u Prištini dobio je reakreditaciju na period od tri godine za svoj studijski program Balkanistike, kao četvorogodišnjeg programa akademskih studija, čime je napravljen važan korak ka promovisanju višejezičnosti na tercijarnom nivou na Kosovu.

52. Program Ujedinjenih nacija za ljudska naselja (UN-Habitat) pomogao je primenu prostornog planiranja u socijalnoj integraciji i izgradnji poverenja tako što je podržao četiri opštinske uprave na severu Kosova u izradi planova opštinskog razvoja i održive urbane mobilnosti, koji će dati prostora za međuetničku interakciju i učešće zajednice u formulisanju politike. Učešće zajednice u izradi mape kulturalne mobilnosti za etnički mešovita sela u opštini Srbica po prvi put je iznedrilo zajedničku viziju multietničke sredine na osnovu zajedničkog kulturnog i prirodnog nasleđa.
53. Uz podršku UNMIK-a, grupa organizacija civilnog društva je u maju objavila svoj drugi zajednički godišnji izveštaj o stanju ljudskih prava na Kosovu. Izveštaj popunjava prazninu u lokalnom nadgledanju i izveštavanju i pruža konkretne preporuke kosovskim institucijama za unapređenje ostvarivanja ljudskih prava. U aprilu, UNMIK i tim Ujedinjenih nacija na Kosovu zajedno su predsedavali sastankom Radne grupe UN za ljudska prava, koja uključuje i druge međunarodne partnere na Kosovu, u cilju jačanja koordinacije o pitanjima ljudskih prava u kontekstu krize izazvane kovidom-19. UNMIK je naknadno omogućio usvajanje dokumenta koji će pomoći svim međunarodnim akterima u njihovom angažovanju sa lokalnim organima vlasti na pitanjima ljudskih prava.
54. Misija je nastavila da podržava ekonomsko osnaživanje žena i multietničke inicijative koje predvode mladi u cilju odgovora na pandemiju kovida-19. U partnerstvu sa lokalnim ženskim organizacijama, UNMIK je angažovao preko 140 žena na proizvodnji maski za lice za više upotreba, koje su deljene opštinama širom Kosova. UNMIK je takođe podržao niz onlajn sastanaka fokus grupa između opštinskih zvaničnika i mladih iz različitih zajednica na kojima je razgovarano o problemima koji su specifični za mlade i mogućnostima za saradnju u toku pandemije. Osim toga, Misija je finansijski podržala onlajn kampanju o podizanju svesti tokom koje su se mladi graditelji mira povezali sa različitim akterima kako bi proizveli podkastove, video materijal i blogove koji se bave rešenjima ključnih izazova sa kojima se mladi na Kosovu suočavaju. Misija je takođe obezbedila edukaciju o ekonomskim i socijalnim pravima u kontekstu pandemije za više od 140 mladih različitog etničkog porekla.
55. Dana 25. juna, premijer Kosova i koordinator Ujedinjenih nacija za razvoj zajedno su predsedavali inauguralnim sastankom Zajedničkog upravljačkog komiteta za primenu Okvira saradnje Ujedinjenih nacija za održivi razvoj za 2021-2025. Okvir formuliše oblasti saradnje između sistema Ujedinjenih nacija za razvoj i kosovskih partnera u vezi

sa Ciljevima održivog razvoja, u skladu sa prioritetima vlade i ciljevima za pridruživanje EU. Vlada i tim Ujedinjenih nacija na Kosovu zajedno će nadgledati primenu Okvira uz učešće vladinih institucija, UNMIK-a i drugih lokalnih i međunarodnih partnera.

56. UNMIK je nastavio da pruža usluge overe dokumenata za sve stanovnike Kosova. Obrađeno je 1.969 dokumenata u vezi sa građanskim statusom. Misija je takođe pomogla u izdavanju 35 crvenih poternica, dve žute poternice i 11 zahteva za izručenje koje su članice Međunarodne organizacije kriminalističke policije (INTERPOL) uputile Kosovu, a otvoreno je i 1.172 slučaja za istragu u bazi podataka INTERPOL-a. Ovim ukupan broj otvorenih predmeta koji se odnose na teritoriju ili stanovnike Kosova iznosi 717.

X. Zapažanja

57. Pozdravljam iskazanu posvećenost i početne korake nove vlade Kosova u sprovođenju ambicioznog programa reformi, što pokazuje da među stanovništvom na Kosovu postoji snažna podrška promenama. Istinska institucionalna reforma je dugoročan izazov, koji iziskuje kako posvećenost tako i profesionalnu primenu zakonodavnih i izvršnih ovlašćenja za promenu kulture upravljanja. Takođe iziskuje usredsređenost na dugoročnu stratešku viziju utemeljenu na poštovanju vladavine prava i ljudskih prava i socijalnoj inkluziji.

58. Pozdravljam obnavljanje dijaloga Beograda i Prištine uz posredovanje Evropske unije. Pozivam strane da se konstruktivno angažuju, uključujući i na sprovođenju postojećih sporazuma, i da spreče nazadovanje u procesu koji već godinama traje. Takav pristup može novoj generaciji da pruži nadu za napredak, za savladavanje prepreka u izgradnji mira i pomirenja i za otvaranje novih ekonomskih mogućnosti i saradnje.

59. Usvajanje strategije za vladavinu prava za period 2021-2026, i s njom povezanog akcionog plana, važan je korak u jačanju pravosuđa, kao što su i provere podobnosti zvaničnika u pravosudnom sistemu, unapređenje krivičnog pravosuđa, poboljšanje pristupa pravdi i jačanje borbe protiv korupcije. Kao i ostali međunarodni partneri Kosova, Ujedinjene nacije su spremne da podrže ciljeve takve strategije.

60. Takođe pozivam kosovske organe da obezbede sprovođenje zakonskih propisa o zaštiti verskih objekata i s tim u vezi donetih odluka Ustavnog suda.

61. Snažno podstičem vlasti u Prištini i Beogradu da u potpunosti učestvuju u aktivnostima Radne grupe za nestala lica, u bliskoj saradnji sa članovima porodica, i da u procesu rasvetljavanja sudbine nestalih ostave razlike po strani.

62. Takođe pozivam sve centralne i lokalne institucije da u saradnji sa organizacijama civilnog društva i lokalnim zajednicama omoguće povoljno okruženje za bezbedan, dostojanstven i održiv povratak i reintegraciju svih interno raseljenih lica i povratnika u kosovsko društvo.

63. Ostajem veoma zabrinut zbog incidenata nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja na Kosovu. Podstičem vladine institucije, civilno društvo i međunarodne organizacije da nadalje jačaju pravne i strateške okvire za bavljenje problemom rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici, i da preduzmu konkretne korake za njihovu uspešnu primenu.
64. Ujedinjene nacije nastavljaju da podržavaju puno i ravnopravno učešće žena u političkim procesima i u svim aspektima društveno-političkog života na Kosovu, što će nadam se ostati u prvom planu u programu nove vlade.
65. Ujedinjene nacije ostaju posvećene pružanju podrške svim zajednicama na Kosovu, posebno najugroženijim. S tim u vezi izražavam žaljenje zbog ponovnog izostanka dobrovoljnih priloga za fond Ujedinjenih nacija namenjen podršci zajednicama Aškalija, Egipćana i Roma na Kosovu, i iznova apelujem na države članice i ostale aktere i organizacije da daju svoj doprinos fondu.
66. U skladu sa preporukama navedenim u mom izveštaju o *Našoj zajedničkoj agendi*, pozivam na solidarnost i saradnju među kosovskim institucijama i međunarodnim partnerima u borbi protiv najvećih izazova u svim segmentima života na Kosovu i šire, uključujući i protiv razornog delovanja pandemije KOVIDA-19, i na posvećenost održivom razvoju i borbi protiv klimatskih promena, između ostalog i kroz ojačanu regionalnu saradnju.
67. Želim da izrazim zahvalnost svom specijalnom predstavniku Zahiru Taninu na njegovom liderstvu, osoblju Misije, kao i Koordinatoru Ujedinjenih nacija za razvoj i agencijama, fondovima i programima Ujedinjenih nacija, na njihovoj udruženoj podršci na terenu. Postavljanjem zdravlja i bezbednosti celokupnog osoblja Ujedinjenih nacija i podrške kosovskim zajednicama za prioritet, Misija je obezbedila kontinuitet svojih aktivnosti, i podršku usmerenu na ublažavanje posledica pandemije.
68. Takođe izražavam zahvalnost dugogodišnjim partnerima, Evropskoj uniji, KFOR-u i OEBS-u, na bliskoj i strateškoj saradnji sa Ujedinjenim nacijama, uz pokazanu solidarnost i podršku narodu Kosova u suočavanju sa kontinuiranim kompleksnim izazovima.

Aneks I.

Izveštaj Visokog predstavnika Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost Generalnom sekretaru o aktivnostima Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu od 16. marta 2021. do 15. septembra 2021.

1. Sažetak

Dana 18. maja, Euleks je predstavio svoj 'Specijalni izveštaj o uticaju kovida-19 na vladavinu prava na Kosovu', koji obuhvata period od marta 2020. do marta 2021, u kojem su identifikovani glavni izazovi sa kojima su se pravosudni sistem i kazneno-popravni sistem suočavali u toku pandemije koronavirusa. Izveštaj pruža konkretne i izvodljive preporuke za bolji odgovor kosovskih pravosudnih institucija na tekuću zdravstvenu krizu.

Euleks je podržao Udruženje žena Kazneno-popravne službe Kosova (KPSK) održavanjem onlajn kurseva obuke, a održao je i dvodnevnu radionicu pod nazivom 'Dalje jačanje ženskog osoblja u Kazneno-popravnoj službi Kosova', sa fokusom na osnaživanje ženskog osoblja KPSK-a. To je bio prvi događaj sa fizičkim prisustvom učesnika sproveden u okviru projekata Misije nakon devetomesečne pauze uzrokovane pandemijom.

U cilju podrške kosovskom Institutu za sudsku medicinu (ISM) u radu koji se odnosi na nestala lica, Euleks je nastavio da pruža pomoć pri ekshumaciji u kamenolomu Kiževak, u Srbiji, na lokaciji koja je utvrđena prošle godine uz značajnu podršku Misije. ISM je potvrdio identitete šest lica nestalih tokom sukoba na Kosovu i predao njihove posmrtno ostatke porodicama.

2. Nadgledanje

Nastavljeno je sa nadgledanjem predmeta tokom pandemije u 2021. Fizičkog prisustva u sudovima i na sastancima sa policijom, tužilaštvom i sudijama bilo je kada god je to bilo moguće i u skladu sa važećim ograničenjima. Dugotrajni odnosi zasnovani na poverenju sa svim lokalnim partnerima omogućili su da posmatrači Misije budu dobro obavešteni o svim dešavanjima u svakom trenutku, čak i kad su kontakti bili ograničeni na telefonske i video pozive. Od njenog osnivanja 2018. godine, Jedinica Euleksa za nadgledanje predmeta (JNP) pripremila je četiri systemska i tematska izveštaja, koja su podeljena i razmatrana sa lokalnim partnerima, kao i sa relevantnim međunarodnim partnerima. Pored systemskih i tematskih izveštaja koje će Misija nastaviti da redovno priprema i javno objavljuje, Euleks priprema specijalne izveštaje o različitim pitanjima i aspektima svog rada. U maju, Misija je objavila svoj 'Specijalni izveštaj o uticaju kovida-19 na vladavinu prava na Kosovu', koji obuhvata period od marta 2020. do marta 2021. To je bio prvi izveštaj koji je na sistematski način identifikovao glavne izazove sa kojima su se pravosudni sistem i kazneno-popravni sistem Kosova suočavali tokom pandemije. Izveštaj obuhvata zapažanja, analize i niz konkretnih i izvodljivih preporuka, od kojih su neke već sprovedene u delo od strane lokalnih partnera Misije. Primer je vladina 'Strategija za vladavinu prava 2021-2026', usvojena u avgustu. Zasnovana je na 'Funkcionalnom pregledu vladavine prava', procesu koji je pokrenut 2016. s ciljem da se obezbedi temeljna analiza problema u oblasti vladavine prava na Kosovu i predlože načini za njihovo rešavanje. Euleks je podržao ovaj proces kroz učestvovanje na različitim radnim grupama osnovanim da bi

se bavile specifičnim aspektima i kroz podnošenje svojih gledišta i preporuka Ministarstvu pravde. Nalazi i preporuke 'Specijalnog izveštaja o uticaju kovida-19 na vladavinu prava na Kosovu' ove Misije su uzeti u obzir.

Počevši od 2020, Misija je pomagala Jedinici Policije Kosova (PK) za istragu ratnih zločina (JIRZ) na uspešnom uspostavljanju elektronske baze podataka o ratnim zločinima. Baza podataka predstavlja značajno sredstvo za upravljanje složenim krivičnim predmetima, a takođe omogućava kvalitativnu analizu predmeta. Misija je dodatno podržala uvođenje baze podataka kroz organizovanje nekoliko radionica za osposobljavanje osoblja JIRZ. Uspostavljanje baze podataka pozitivno je ocenjeno od strane drugih međunarodnih aktera na Kosovu, što je dovelo do dalje podrške JIRZ. Misija je u junu, u tesnoj saradnji sa JIRZ, sprovela procenu uvođenja baze podataka i ustanovila da je proces napredovao na veoma pozitivan način. Baza podataka se redovno koristi i ažurira i već sadrži više od 400 predmeta ratnih zločina. Osim toga, takođe sa pozitivne strane, JIRZ je pokrenula policijske istrage u svim slučajevima nestalih lica i počela da ih povezuje sa postojećim istragama ratnih zločina.

Zajedno sa PK, Misija je pokrenula projekat koji ima za cilj jačanje saradnje između inspektora nadležnih za zaštitu životne sredine i PK u svrhu boljeg sprovođenja zakona u slučajevima ekološkog kriminala. Projekat će biti pokrenut na jesen, a zajedno će ga sprovesti opština Đakovica, lokalni policijski službenici i lokalne NVO koje se bave zaštitom životne sredine.

Misija je prilagodila svoje aktivnosti nadgledanja u objektima Kazneno-popravne službe Kosova (KPSK) ograničenjima povezanim sa pandemijom, uz održavanje redovnih kontakata sa rukovodstvom KPSK-a i svih jedanaest kazneno-popravnih objekata, kako bi mogla da proceni način na koji se KPSK nosila sa novim izazovima koje je prouzrokovao kovid-19. Posvećena je posebna pažnja kako bi se obezbedilo da antipandemijske restriktivne mere u kazneno-popravnim objektima budu u skladu sa međunarodnim i evropskim smernicama o poštovanju ljudskih prava i tretmanu specifičnih kategorija zatvorenika, poput ugroženih, maloletnih, ženskih, radikalizovanih, ili zatvorenika visokog profila. Čim je to postalo izvodljivo, nastavljeno je sa ličnim posetama svim objektima. Misija je redovno delila svoja zapažanja i preporuke sa rukovodstvom KPSK-a i direktorima svih kazneno-popravnih objekata o tome kako se najbolje nositi sa ograničenjima povezanim sa pandemijom.

U cilju podizanja svesti o potrebi da se poveća broj žena u KPSK, uključujući i na rukovodećim položajima, Euleks je podržao rad Udruženja žena KPSK-a tako što je obezbedio onlajn tečajeve obuke i omogućio uspostavljanje kontakata Udruženja sa relevantnim lokalnim i međunarodnim akterima i drugim sličnim udruženjima širom sveta. Misija je u julu organizovala dvodnevnu radionicu pod nazivom 'Dalje jačanje ženskog osoblja u Kazneno-popravnoj službi Kosova'. Radionica je deo projekta koji finansijski podržava Misija, a koji omogućava obuku i osnaživanje ženskog osoblja KPSK-a u vezi sa upravljanjem stresom, komunikacijom i veštinama za rešavanje problema na radnom mestu. To je bio prvi događaj sa fizičkim prisustvom učesnika sproveden u okviru projekata Misije, nakon devetomesečne pauze povezane sa pandemijom.

Misija je nastavila da podržava KPSK u pogledu prevazilaženja dva glavna nedostatka koji su identifikovani prošle godine i organizovala je radionice za osoblje KPSK-a na temu postupanja sa zatvorenima sa mentalnim zdravstvenim problemima i kriznog plana za slučajeve samoubistava i samopovređivanja, koje je osmislila Misija na zahtev rukovodstva KPSK. U julu, Misija je rukovodstvu KPSK prosledila izveštaj o postupanju sa zatvorenima sa mentalnim zdravstvenim problemima u objektima KPSK-a i bolnicama. Izveštaj je zasnovan na nalazima eksperata Misije tokom njihovih poseta različitim objektima, razmenama informacija sa osobljem KPSK-a i zapažanjima sa niza radionica organizovanih na temu postupanja sa ovom grupom zatvorenika. Izveštaj daje preporuke KPSK-u, Ministarstvu pravde i Ministarstvu zdravlja da promene svoj način postupanja sa ovom kategorijom zatvorenika i povećaju smeštajne kapacitete za ovu grupu u objektima KPSK-a.

Euleks i UNMIK su zajedno donirali opremu za novu pekaru u Kazneno-popravnom centru za žene u Lipljanu, koja je zvanično otvorena krajem jula. Pekara je otvorena u cilju osnaživanja zatvorenica kroz njihovu obuku o upravljanju pekarom i postupku proizvodnje hleba i peciva, što će im obezbediti bolje mogućnosti za zaposlenje nakon izlaska iz zatvora.

U cilju podrške specijalnom predstavniku Evropske unije za dijalog Beograda i Prištine i druga regionalna pitanja Zapadnog Balkana (EUSR DWB), eksperti Misije nastavili su da olakšavaju sprovođenje IBM Tehničkog protokola postignutog u okviru dijaloga između Beograda i Prištine pod okriljem EU. Usled nedostatka formalne komunikacije između dve strane na šest zajedničkih prelaza, Euleks je obezbedio jedini kanal komunikacije kroz svoje redovne posete zajedničkim prelazima i kontakte sa organima vlasti obeju strana. U julu, ministar unutrašnjih poslova je odobrio osnivanje Jedinice za mere i postupke za primanje i upotrebu preliminarnih podataka o putnicima (API) i Evidencije imena putnika (PNR) u okviru Nacionalnog centra za upravljanje granicom (NCUG), kao i ponovno osnivanje IUG Grupe za dodeljivanje i koordinaciju zadataka (GDKZ), koja godinama nije bila u funkciji. Misija je već duže vreme zagovarala osnivanje API/PNR jedinice, kao i potrebu da se ponovo oživi GDKZ, a Euleks je i učestvovao u radnoj grupi koja je radila na pripremi uputstava za osnivanje API/PNR jedinice. Pomenute ministarske odluke su od presudne važnosti za funkcionalnost sistema i predstavljaju važan korak u usklađivanju Kosova sa smernicama EU za poboljšanje upravljanja granicom.

U julu, Misija je uočila značajno poboljšanje u vezi sa pridržavanjem sporazuma postignutih u okviru dijaloga Beograda i Prištine pod okriljem EU o održavanju i renoviranju prostorija na šest zajedničkih prelaza (ZP) između Srbije i Kosova. Zalaganje Misije kod obe strane u pogledu primene odredbi IBM tehničkog protokola, u okviru dijaloga pod okriljem EU, dovelo je samo do skromnog napretka u ovom specifičnom aspektu tokom proteklih godina. Koordinisano uvođenje 'olakšanih kontrola saobraćaja' na obe strane pokazalo se veoma uspešnim u rešavanju pitanja povećanog priliva vozila tokom letnjeg perioda, što je dovelo do drastično manjeg čekanja na obe strane u poređenju sa proteklim godinama.

Misija je obezbedila podršku Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP) i Agenciji za civilnu registraciju (ACR) u pogledu primene tehničkih sporazuma o slobodi kretanja, kako je i dogovoreno u okviru dijaloga između Beograda i Prištine uz posredovanje EU. To je i dalje spor i obiman proces, s obzirom na složenost ovih sporazuma, kao i poteškoće i odlaganja uzrokovana čestim promenama vlade. Misija je pomagala i savetovala MUP i ACR u vezi sa daljom

primenom postojećih administrativnih uputstava i produženjem ministarskih odluka u cilju olakšavanja priznavanja dokumenata i oslobađanja od plaćanja poreza za registraciju vozila za kosovske Srbe. Priznavanje dokumenata koje su izdali srpski organi od strane kosovskih organa (izvodi iz matičnih knjiga rođenih, venčanih i umrlih, vozačke dozvole), i olakšavanje procesa registracije vozila na kosovske tablice za vlasnike vozila sa tablicama bivše Jugoslavije ili sličnim tablicama, od presudne je važnosti za omogućavanje stvarne slobode kretanja prvenstveno, ali ne i isključivo, za kosovske Srbe. Na odluku o produženju ovih odluka i važenju "KS" registarskih tablica se čeka već skoro godinu dana, i to i dalje predstavlja ozbiljnu prepreku za omogućavanje pune slobode kretanja za kosovske Srbe.

Misija je na zahtev EUSR DWB nastavila da obezbeđuje procene o stanju na zajedničkim prelazima u vezi sa korišćenjem relevantnih dokumenata (pasoši, lične karte, vozačke dozvole, saobraćajne dozvole, ulazni/izlazni dokumenti).

Misija je nastavila da savetuje predsednika Osnovnog suda u Mitrovici i rukovodioca Odeljenja Apelacionog suda u Mitrovici, kao i druge pravosudne organe, kako bi obezbedila podršku u vezi sa primenom Prvog Briselskog sporazuma i Sporazuma o pravosuđu, i kako bi se obezbedilo potpuno uspostavljanje mehanizama za vladavinu prava u opštinama na severu Kosova. Osim toga, Misija je pažljivo pratila dešavanja u Sudskom savetu Kosova, Tužilačkom savetu Kosova, Vrhovnom sudu, Apelacionom sudu i Ministarstvu pravde, koja su imala uticaja na uspešnu primenu prethodno pomenutih sporazuma. Misija je u tesnoj saradnji sa specijalnim predstavnikom EU na Kosovu i EUSR DWB upozoravala na nedostatke u primeni sporazuma.

3. Operacije

Operativne funkcije sprovodi Stub Misije za operativne poslove, koji zadržava ograničene rezidualne kapacitete kao druga interventna instanca i pruža kontinuiranu podršku kapacitetima Policije Kosova za kontrolu mase i nereda kroz savetovanje i zajedničku obuku. Troslojni mehanizam reagovanja na bezbednosne situacije na Kosovu čine Policija Kosova kao prva, Euleks kao druga i Kosovske snage (KFOR) kao treća interventna instanca.

Misija je obezbedila podršku osnovnim aktivnostima kosovskog Instituta za sudsku medicinu u njegovom radu koji se odnosi na nestala lica. Eksperti Euleksa za sudsku medicinu nastavili su da pružaju pomoć pri ekshumaciji u kamenolomu Kiževak u Srbiji, na lokaciji koja je utvrđena prošle godine uz značajnu podršku Misije. Kao rezultat iskopavanja u maju, ISM je obavio ekshumaciju najmanje sedam osoba, dok se i dalje čeka na DNK rezultate zbog identifikacije. Osim toga, tokom izveštajnog perioda, ISM je utvrdio identitete šest nestalih lica, prethodno pronađenih na drugim lokacijama, i predao njihove posmrtno ostatke porodicama.

Misija je nastavila da pruža podršku PK u oblasti međunarodne policijske saradnje. Imajući u vidu da Kosovo nije član Interpola, Misija je omogućila razmenu informacija između Jedinice PK za međunarodnu saradnju u oblasti sprovođenja zakona i Nacionalnih centralnih biroa Interpola, pod okriljem Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu. Misija je takođe nastavila da olakšava razmenu informacija između Europolu i PK u vezi sa istragama o teškim krivičnim

delima, posredstvom Švedske jedinice za vezu sa Europolom u okviru Euleksa, kao i između Policije Kosova i srpskih organa vlasti u skladu sa relevantnim protokolom između Misije i Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije.

Misija je nastavila da podržava Specijalizovana veća Kosova i Specijalizovano tužilaštvo u skladu sa relevantnim zakonima Kosova.

Annex II.

Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo

Tokom ovog izveštajnog perioda i dalje je bilo povećanih sudskih aktivnosti u Specijalizovanim većima (SVK), sa dva predmeta u fazi prethodnog postupka i dva predmeta koja su preneta Pretresnim većima. Predsednica, sudija za prethodni postupak, pretresna veća i veća Apelacionog suda doneli su gotovo 200 odluka i naredbi. Tokom ovog izveštajnog perioda, pred sudijom za prethodni postupak održano je 11 ročišta, dok je osam održano pred pretresnim većima. Ročištima su stranke prisustvovala lično i putem video konferencije.

Nakon hapšenja Pjetra Šalje 16. marta, u pritvoru SVK se nalazi osam pritvorenika, G. Šalja je uhapšen u Begiji od strane belgijskih vlasti na osnovu naloga za hapšenje i odluke o potvrđivanju optužnice koje je izdao sudija za prethodni postupak SVK. G. Šalja je 15. aprila premešten u pritvorsku jedinicu SVK u Hagu, a prvi put je pred sudiju za prethodni postupak izveden 19. aprila.

Dana 5. maja, predsednica SVK je odredila sastav Pretresnog veća I po obaveštenju sudije za prethodni postupak da će celokupni spis predmeta u postupku protiv Saljiha Mustafe biti spreman za prosleđivanje. Dana 7. maja, sudija za prethodni postupak prosledio je predmet Pretresnom veću I, dok je sekretar SVK dodelio prvog zastupnika i branioca žrtava koji će u tom predmetu zastupati grupu žrtava. Dana 18. juna, Pretresno veće I donelo je odluku da će pretresni postupak u predmetu protiv Mustafe početi 15. septembra 2021. Ovo je prvi predmet pred SVK čije je suđenje počelo.

Dana 15. jula, predsednica SVK odredila je sastav Pretresnog veća II po obaveštenju sudije za prethodni postupak da će celokupni spis predmeta u postupku protiv g. Hisnija Gucatija i g. Nasima Haradinaja biti spreman za prosleđivanje. Dana 16. jula, sudija za prethodni postupak prosledio je predmet Pretresnom veću II. Pretresno veće je donelo odluku da se prve konferencije za pripremu suđenja održe 1. i 2. septembra.

Dana 19. marta, sudije SVK su na onlajn skupu održale svoju šestu plenarnu sednicu.

Dana 3. juna, Savet Evropske unije je usvojio dvogodišnji budžet SVK i Specijalizovanog tužilaštva (SPO) za period od 15. juna 2021. do 14. juna 2023.

SVK su tokom druge polovine juna objavile da će od 15. jula 2021. nastaviti sa posetama članova porodica pritvorenicima SVK, u skladu sa preporukom medicinskog službenika i nakon uspešne kampanje vakcinacije u pritvorskoj jedinici SVK. To će biti urađeno u fazama počevši od članova uže porodice, što će se kasnije proširiti na druge članove porodice ukoliko sve bude u redu u ovoj prvoj fazi.

Do kraja avgusta, sudija za prethodni postupak priznao je status žrtava za 18 podnosilaca zahteva koji će učestvovati u dva predmeta.

Javno dostupan imenik branilaca i zastupnika SVK s pravom postupanja pred SVK sadrži imena 211 branilaca i zastupnika od kojih je 100 kvalifikovano da zastupaju žrtve. Proces podnošenja prijave je i dalje otvoren.

Tokom ovog izveštajnog perioda, ST je nastavilo sa ispitivanjem osumnjičenih lica, žrtava i svedoka, kao i sa prikupljanjem i razmatranjem ostalih dokaza. Dana 20. aprila, specijalizovani tužilac je izvestio Komitet za politiku i bezbednost Saveta Evropske unije o najnovijim dešavanjima.

ST i dalje zahteva angažovanje i podršku međunarodne zajednice, međunarodnih organizacija i država pojedinačno u svim svojim aktivnostima. To se posebno odnosi na ekspeditivnije odobravanje dokumenata koje potražuje ST za upotrebu na sudu i omogućavanje bivšem osoblju diplomatskih misija ili međunarodnih organizacija angažovanih na Kosovu u vreme trajanja mandata da daju opširne izjave u svojstvu svedoka i svedoče na suđenju.

ST je nastojalo da sa suđenjem krene što je pre moguće, i u tu svrhu, od suda je tražilo da odredi datume suđenja u najkraćem mogućem roku. ST je sistematski izvršavalo obaveze obelodanjivanja utvrđene Pravilnikom o postupku i dokazima SVK. ST se uspešno suprotstavilo privremenom puštanju na slobodu, obrazlažući u nizu svojih podnesaka da postoji veoma realan rizik da će, ukoliko budu pušteni na slobodu, optuženi nastojati da ometaju sudske postupke i utiču na svedoke.

Tokom ovog izveštajnog perioda, u prostorijama SVK i ST i dalje su na snazi bile mere za smanjenje rizika od kovida-19. Dana 16. marta obeleženo je godinu dana od kada su SVK i ST prešli na princip rada na daljinu, sa ograničenim brojem članova osoblja kojima je dozvoljen ulazak u prostorije u cilju upravljanja i pružanja adekvatne podrške za nastavak operacija. SVK i ST i dalje blisko sarađuju sa holandskim vlastima kako bi se osiguralo poštovanje preporuka i svih nacionalnih mera zaštite javnog zdravlja.

Tokom ovog izveštajnog perioda, SVK su aktivno nastavila svoje aktivnosti informisanja ciljne i šire javnosti. Video materijal SVK o većem broju tema, poput učešća žrtava, prikazan je 239 puta na 12 televizijskih kanala na Kosovu. Pored interakcije sa studentima, pravnicima i predstavnicima medija, tokom ovog izveštajnog perioda nastavljeno je sa informisanjem ciljne javnosti putem onlajn informativnih sastanaka sa predstavnicima NVO i civilnog društva. Dana 19. maja, predsednica i sekretar obratili su se posredstvom interneta grupi studenata prava na Kosovu, a 23. juna, sekretar i specijalizovani tužilac obratili su se grupi predstavnika civilnog društva. Predsednica i sekretar od 6. do 9. septembra planiraju posetu Kosovu tokom koje će se sastati sa širokim spektrom članova diplomatske zajednice i civilnog društva.

Aneks III

Sastav i brojčano stanje policijske komponente Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (na dan 15. septembra 2021)

Zemlja	Žene	Muškarci	Broj
Austrija	1		1
Bugarska	1		1
Finska		1	1
Nemačka		1	1
Ruska federacija	1	1	2
Slovenija		1	1
Turska		1	1
Ujedinjeno Kraljevstvo		1	1
Ukupno	3	6	9

Sastav i brojčano stanje vojne komponente za vezu Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (na dan 15. septembra 2021)

Zemlja	Žene	Muškarci	Broj
Češka		2	2
Poljska		1	1
Republika Moldavija		1	1
Rumunija		1	1
Turska		1	1
Ukrajina	1	1	2
Ukupno	1	7	8

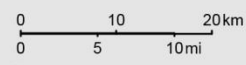

21°E

- ★ National capital
- ⊙ Administrative capital
- Town, village
- ✈ Major airport
- International boundary
- Operational boundary
- Highway
- Main road
- Secondary road
- Railway

The boundaries and names shown and the designations used on this map do not imply official endorsement or acceptance by the United Nations.

Map No. 4133 Rev. 87
Jul 2021

21°E